AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

www.jard.edu.pl DOI: 10.17306/JARD.2016.4

Journal of Agribusiness and Rural Development

pISSN 1899-5241
eISSN 1899-5772

1(39) 2016, 31–38

UWARUNKOWANIA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ PODMIOTÓW SEKTORA MSP NA TERENACH PRZYGRANICZNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Zbigniew Brodziński✉, Katarzyna Brodzińska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Abstrakt. Celem artykułu jest poznanie czynników determinujących aktywność społeczno-gospodarczą podmiotów sektora MSP na obszarach przygranicznych woj. warmińsko-mazurskiego. Badania techniką wywiadów telefonicznych przeprowadzono w 2015 r. wśród losowo wybranej grupy 76 przedsiębiorców. Zebrany materiał empiryczny pozwolił na ustalenie obszarów wymagających podjęcia działań ze strony władz lokalnych na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej subregionu oraz poprawy warunków funkcjonowania firm już istniejących. W opinii przedsiębiorców ważnym elementem aktywizacji sektora MSP jest promocja obszaru i wprowadzenie zachęt inwestycyjnych. Z badań wynika, że endogeniczne możliwości rozwoju przedsiębiorczości są ograniczone. Najczęściej podnoszone problemy w funkcjonowaniu firm dotyczą ich specyfiki związanej z peryferyjnym położeniem, a także z nasilającą się depopulacją obszaru i niewielką siłą nabywczą lokalnej społeczności.

Słowa kluczowe: obszary przygraniczne, małe i średnie przedsiębiorstwa, rozwój gospodarczy

WPROWADZENIE

We współczesnym świecie rośnie znaczenie układów regionalnych (rozumianych jako odpowiednio ustrukturyzowane ekonomicznie i ustrojowo części krajów) w integrowaniu się gospodarki światowej (Kudłacz, 1999). Zakres współpracy międzynarodowej na obszarach przygranicznych w dużym stopniu zależy od stopnia otwartości granicy i dobrych stosunków między sąsiadującymi państwami, a szczególnie wzajemnych relacji społecznych, kulturowych i gospodarczych (Gwiaździńska-Goraj i Jezierska-Thöle, 2013). W przypadku sąsiedztwa między Polską i Rosją sytuacja jest specyficzna, ponieważ wzajemne kontakty kształtowały się w długotrwałym procesie historycznych przeobrażeń, które doprowadziły do zmian potencjału ekonomicznego, politycznego i kulturowego obydwu państw. Dodatkowym utrudnieniem są uwarunkowania historyczne, które wynikają z resentymentów sięgających czasów rozbiorów Polski, poprzez wydarzenia w Katyniu, wywózki, łagry i komunizację kraju (Zabielska i Zielińska-Szczepkowska, 2013). Sytuacji nie poprawiają również wydarzenia ostatnich lat, w tym m.in. katastrofa smoleńska oraz rosyjska inwazja na Ukrainę.

Współpraca województwa warmińsko-mazurskiego z Obwodem Kaliningradzkim w ramach sąsiedztwa przygranicznego jest realizowana od początku lat 90. XX wieku, czyli od czasu, gdy obwód przekształcił się ze strefy zmilitaryzowanej w wolną, a następnie specjalną strefę ekonomiczną. Początkowo mieszkańcy Obwodu Kaliningradzkiego przyjeżdżali do Polski, żeby na przygranicznych bazarach sprzedawać swoje produkty. Z czasem role się odmieniły i to Rosjanie przyjeżdżają

✉dr hab. inż. Zbigniew Brodziński, Katedra Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. M. Oczapowskiego 4, 10-719 Olsztyn, Poland, e-mail: zbr@uwm.edu.pl

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

do nas głównie na zakupy. Kupują oni nie tylko artykuły spożywcze, ale również obuwie, odzież, sprzęt AGD i RTV, czyli towary, które są zazwyczaj dostępne w większych centrach handlowych (Wenerski i Kaźmierkiewicz, 2013). Nowe możliwości rozwijania relacji ekonomicznych i społecznych między Polską i Federacją Rosyjską otworzył obowiązujący od lipca 2012 r. mały ruch graniczny (MRG)[1]. Częste przyjazdy mieszkańców Obwodu Kaliningradzkiego do regionu stawiają nowe wyzwania i stwarzają nowe szanse. Ważne stają się pytania, czy i w jakim stopniu mały ruch graniczny oddziałuje na funkcjonowanie podmiotów sektora MSP w powiatach przygranicznych oraz czy sąsiedztwo sprzyja aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich w strefie przygranicznej?

CEL, PRZEDMIOT I METODY BADAŃ

Celem artykułu było poznanie czynników determinujących aktywność społeczno-gospodarczą podmiotów sektora MSP na obszarach wiejskich strefy przygranicznej województwa warmińsko-mazurskiego.

Badania przeprowadzono w 2015 r. wśród losowo wybranej grupy 76 przedsiębiorców prowadzących działalność na obszarach wiejskich, z terenu powiatów przygranicznych[2]: lidzbarskiego, bartoszyckiego, kętrzyńskiego, węgorzewskiego, giżyckiego, gołdapskiego i oleckiego. Dane uzyskano techniką wywiadów telefonicznych (CATI – Computer Assisted Telephone Interview). Zastosowano dobór losowy prosty zależny. Ze względu na charakter badań próba badawcza była ograniczona do przedsiębiorców, których aktualne dane kontaktowe znajdowały się w ogólnodostępnych rejestrach i zgodzili się udzielić wywiadu. Specyfika tej techniki badawczej wymusza ograniczoną objętość kwestionariusza (liczbę pytań). Zebrany materiał empiryczny pozwolił jednak na dokonanie oceny ważności obszarów wymagających podjęcia działań ze strony władz lokalnych na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej subregionu oraz poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw.

POZIOM ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI GOSPODARCZEJ

Jak wynika z opracowanej przez Dziemianowicza i Szlachtę (2012) diagnozy problemowej dotyczącej konkurencyjności województwa warmińsko-mazurskiego, widoczna jest słabsza pozycja obszaru przygranicznego w ujęciu dynamicznym, wynikająca z małej liczby gmin należących do grupy najbardziej konkurencyjnych (8%) i bardzo dużego udziału gmin z najsłabszych grup (56%). Wśród słabych stron tego obszaru podkreśla się m.in.: spadek liczby ludności, małą zamożność gmin, niski poziom przedsiębiorczości, wysokie bezrobocie, niewielką aktywność inwestorów zagranicznych.

W woj. warmińsko-mazurskim gminy, w których w latach 1999–2013 nastąpił znaczny i trwały spadek zaludnienia, były skoncentrowane właśnie w północnej i wschodniej części województwa, a szczególnie w powiatach bartoszyckim, braniewskim, gołdapskim, kętrzyńskim, węgorzewskim, giżyckim i piskim. Niekorzystne tendencje demograficzne skutkują nie tylko osłabieniem aktywności ekonomicznej, ale – co ważne szczególnie dla rozwoju obszarów wiejskich – również aktywności społecznej. W latach 1999–2013 liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na obszarach wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego wzrosła o 66,1% (w Polsce o 60,6%). W 2013 r. na 1000 mieszkańców przypadało 58 podmiotów (w Polsce 71) (Brodziński i in., 2014). W objętych badaniami powiatach liczba podmiotów przypadająca na 1000 mieszkańców przedstawiała się następująco: w powiecie węgorzewskim 54 (wzrost o 22,7% w stosunku do 2009 roku), lidzbarskim 48 (wzrost o 20%), giżyckim 72 (wzrost o 18%), bartoszyckim 41 (wzrost o 17,2), kętrzyńskim 46 (wzrost o 9,5%), oleckim 59 (wzrost o 7,3%) oraz gołdapskim 57 (spadek o 3,4%).

[1] Umowa o małym ruchu granicznym (MRG) umożliwia wielokrotne przekraczanie granicy polsko-rosyjskiej (lądowej) przez mieszkańców stref przygranicznych. Po stronie rosyjskiej obejmuje ona wszystkich mieszkańców Obwodu Kaliningradzkiego (ok. 1 mln mieszkańców), a po stronie polskiej mieszkańców znacznej części województw warmińskiego (powiatów: gołdapskiego, oleckiego, węgorzewskiego, giżyckiego, kętrzyńskiego, mrągowskiego, bartoszyckiego, lidzbarskiego, olsztyńskiego, braniewskiego, elbląskiego, a także miasta Elbląga i Olsztyna) oraz pomorskiego (powiatów: puckiego, nowodworskiego, malborskiego, gdańskiego oraz Gdyni, Sopotu i Gdańska). Jest to obszar powierzchniowo porównywalny do obszaru Obwodu Kaliningradzkiego.

[2] Definicja obszarów przygranicznych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) bazuje na sieci powiatów i uwzględnia odległość stolicy tej jednostki od granicy państwa (do 50 km). Na terenie woj. warmińsko-mazurskiego do obszarów przygranicznych należy w sumie 50 gmin.

Dane dotyczące dynamiki powstawania i zamykania już istniejących podmiotów gospodarczych często są uznawane za główne źródło informacji o kondycji gospodarki na danym obszarze. Jest to wskaźnik, który uwzględnia nie tylko twarde czynniki wzrostu gospodarczego, ale także te niemierzalne, związane z nastrojami inwestorów i ich przewidywaniami co do możliwości prowadzenia przedsiębiorstwa. Wskaźnik dynamiki wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów świadczy o poprawie koniunktury gospodarczej, a spadek o pogorszeniu ogólnego klimatu przedsiębiorczości. W objętych badaniami powiatach w 2013 r. (według stanu na 31.12) zarejestrowano w sumie 830 podmiotów, a wyrejestrowano 587, czyli ich liczba wzrosła o 243. Sytuacja była zróżnicowana w poszczególnych powiatach – i tak w powiecie węgorzewskim zarejestrowano 84 nowe podmioty (+41), lidzbarskim 77 (+17), giżyckim 189 (+59), bartoszyckim 153 (+51), kętrzyńskim 135 (+39), oleckim 120 (+21) oraz gołdapskim 72 (+9). Powiat giżycki, w którym liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była najwyższa, ulokował się na dziewiątym miejscu wśród 19 powiatów woj. warmińsko-mazurskiego. Na ostatnich pozycjach znalazły się powiaty gołdapski, lidzbarski i węgorzewski. Jak zaobserwowano, na obszarach zagrożonych depopulacją, do których należą objęte badaniami powiaty, możliwości wzrostu liczby podmiotów gospodarczych są ograniczone. Koncentracja działalności gospodarczej i największa jej dywersyfikacja występuje na terenach o największym zaludnieniu. Także żywotność i możliwości rozwoju podmiotów są w znacznym stopniu zależne od położenia (Brodzińska i Brodziński, 2014).

UWARUNKOWANIA WZROSTU ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

Szansą na rozbudowę potencjału gospodarczego subregionu jest zwiększenie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz stworzenie korzystnych warunków rozwoju dla firm już funkcjonujących. Za działania w tym zakresie odpowiedzialne są przede wszystkim władze samorządowe, dlatego ważną kwestią jest ocena sprawności ich działania przez lokalnych przedsiębiorców.

W grupie respondentów 43,4% stanowili właściciele i współwłaściciele podmiotów gospodarczych, a pozostali to kadra kierownicza. W objętej badaniami grupie podmiotów gospodarczych znalazły się: podmioty osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą (63,2%), spółki z o.o. (23,7%), spółdzielnie (5,3%), spółki akcyjne (3,9%) i inne podmioty (3,9%).

Respondenci, dokonując oceny ważności obszarów wymagających podjęcia działań ze strony władz lokalnych[3], uznali, że władze lokalne powinny w pierwszej kolejności zająć się promocją i zachęcaniem do inwestowania w regionie (średnia ocen 4,43). Pożądane jest również pozyskiwanie nowych źródeł finansowania (3,58) oraz wdrażanie programów rozwoju przedsiębiorczości (3,58). W dalszej kolejności wskazano na potrzebę rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej (3,51), dostępność szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje (3,29) oraz wsparcie doradcze dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (rys. 1). Są to zatem obszary działań związane z głównymi determinantami rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Z przeprowadzonych badań wynika, że we wskazanych obszarach jest jeszcze wiele do zrobienia, przede wszystkim w sferze promocji obszarów przygranicznych i wprowadzenia zachęt inwestycyjnych oraz systemu wspierania inicjatyw przedsiębiorczych. Chodzi tu przede wszystkim o stworzenie „dobrego klimatu dla przedsiębiorczości". Tylko co czwarty przedsiębiorca miał stały kontakt z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość. Przedsiębiorcy wskazali tu na urzędy gmin, agencje rozwoju lokalnego, instytucje finansowe, lokalne organizacje pozarządowe (w tym LGD i LGR), a także WODR. Należy podkreślić, że przedsiębiorcy mają bardzo duże oczekiwania w stosunku do władz lokalnych i samorządowych. W opinii 92,1% respondentów głównym źródłem informacji na temat dotacji są właśnie władze lokalne. Znaczący odsetek przedsiębiorców o dotacjach dowiedział się z Internetu (75,0%), co drugi respondent informacje dotyczące możliwości pozyskania wsparcia uzyskał w biurach partnerstw terytorialnych, takich jak LGD i LGR. Ponadto respondenci wskazywali na ARiMR (16,0% badanych), PARP (16,0%) czy instytucje lokalne, takie jak np. inkubatory przedsiębiorczości (12,0%) i WODR (4,0%).

Dokonując oceny jakości informacji uzyskanych od poszczególnych instytucji, przedsiębiorcy najwyżej ocenili informacje uzyskane od PARP (średnia ocen osób korzystających z informacji w tej instytucji to 5,0). Na drugim miejscu pod względem rzetelności

[3] Oceny dokonano w skali 5-stopniowej, gdzie 1 to ocena najniższa oznaczająca brak zainteresowania inwestycją, a 5 – najwyższa oznaczająca pilną potrzebę podjęcia działań.

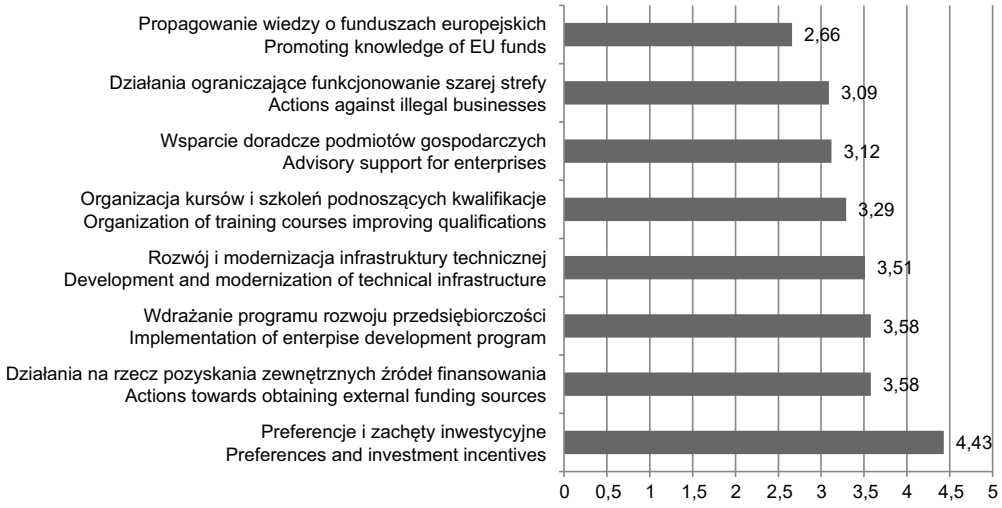

Rys. 1. Obszary, które w ocenie respondentów wymagają podjęcia działań ze strony władz lokalnych
Źródło: badania własne.
Fig. 1. Areas requiring action from local authorities according to the respondents' opinion
Source: own research.

przekazanych informacji uplasowała się ARiMR (4,25), dalej WODR (4,0) i instytucje lokalne (4,0). Natomiast informacje pozyskiwane z Internetu oceniono stosunkowo nisko (3,68). Oznacza to, że przedsiębiorcy poszukują i bardziej cenią osobowe źródła informacji, dlatego w aktywizacji społeczno-gospodarczej tak ważne jest wsparcie instytucjonalne. Trzeba jednak pamiętać, że instytucje tworzą ludzie i to od ich wiedzy, umiejętności, zaangażowania i kreatywności zależy sprawność tych instytucji.

Wśród problemów związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw w strefie przygranicznej największą wagę nadali respondenci bardzo silnej konkurencji, zarówno ze strony podmiotów krajowych, jak i zagranicznych (średnia ocena to 4,05). W dalszej kolejności wskazano na wysokie koszty związane z prowadzoną działalnością (3,34). W grupie problemów o mniejszej wadze, ale dostrzeganych przez respondentów, znalazły się: rozwijająca się „szara strefa", trudności w pozyskiwaniu funduszy niezbędnych do prowadzenia działalności, niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, ubóstwo społeczeństwa, słabo rozwinięta infrastruktura techniczna, brak koncepcji rozwoju subregionu i znaczna odległość od rynków zaopatrzenia i zbytu (rys. 2).

Z badań wynika, że respondenci wskazali zarówno na problemy niezależne od lokalizacji przedsięwzięć (wysokie koszty produkcji, problem z funkcjonowaniem firm w szarej strefie, trudności związane z pozyskaniem środków finansowych, słabo rozwinięta infrastruktura techniczna), jak i te związane z funkcjonowaniem firm w obszarze przygranicznym. W opinii przedsiębiorców funkcjonowanie ich firm utrudnia duża konkurencja zarówno podmiotów krajowych, jak i zagranicznych. Respondenci podkreślali także wpływ zmian związanych z wprowadzeniem MRG na funkcjonowanie ich przedsiębiorstw. Mieszkańcy Obwodu Kaliningradzkiego często odwiedzają większe ośrodki miejskie (Trójmiasto, Olsztyn, Elbląg), by zaopatrywać się w dużych sieciach handlowych. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że wprowadzenie MRG bardziej przyczyniło się do ożywienia gospodarczego przygranicznych miast niż obszarów wiejskich. Zauważają to przedsiębiorcy, podkreślając wspomniany problem nierównej konkurencji oraz lokalne problemy związane z funkcjonowaniem firm na obszarze objętym badaniami (niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, niewielka siła nabywcza społeczności lokalnych), a przede wszystkim brak koncepcji rozwoju obszarów przygranicznych. W opinii przedsiębiorców obszary przygraniczne potrzebują nowych impulsów rozwojowych.

Respondenci wskazywali również na trudności związane z pozyskaniem środków finansowych na

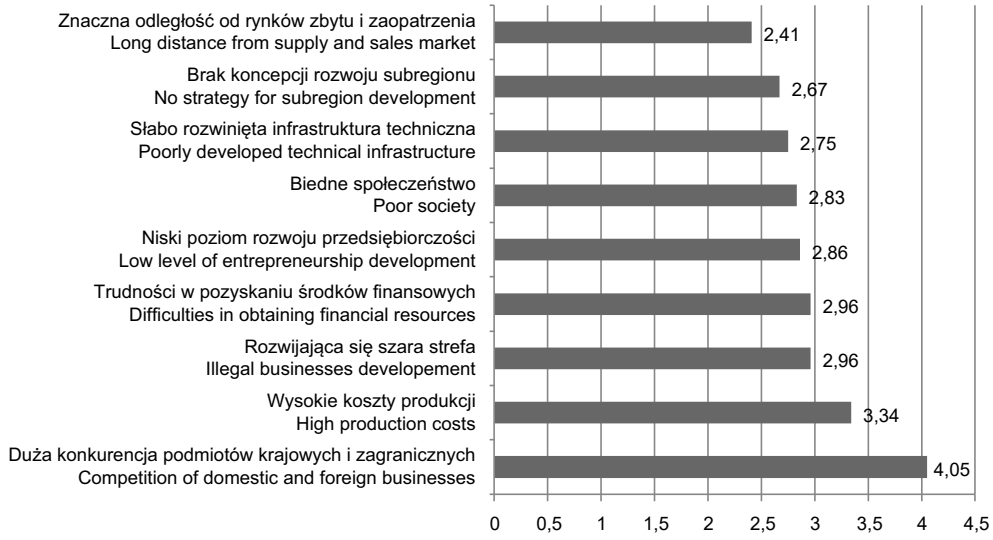

Rys. 2. Problemy związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw w obszarze przygranicznym i ich ważność, w opinii respondentów
Źródło: badania własne.
Fig. 2. Problems regarding functioning of enterprises in the border area and their validity in respondents' opinion
Source: own research.

rozwój prowadzonych przez nich przedsięwzięć gospodarczych. Z programów pomocowych korzystał co trzeci podmiot. Przedstawiciele firm, które nie uzyskały finansowania, najczęściej wskazywali na zbyt skomplikowane procedury (54,9%). Wśród podmiotów wnioskujących o wsparcie 35,3%, pomimo przygotowania i złożenia wniosku, nie otrzymało finansowania. Należy również podkreślić, że nie wszyscy przedsiębiorcy są zainteresowani wsparciem unijnym, brak takiego zainteresowania wyraziło 9,8% respondentów.

MOŻLIWOŚCI AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Proces rozwoju obszarów wiejskich jest warunkowany wieloma czynnikami, ale jednym z ważniejszych, szeroko wspieranym w ramach PROW 2007–2013 oraz innych programów operacyjnych UE jest kapitał ludzki (Walenia, 2011), rozumiany jako zdolność jednostek do sprawnego wykonywania zadań. Nabyte przez ludzi umiejętności i wiedza są formą kapitału oraz czynnikiem wzrostu konkurencyjności gospodarki. Kapitał ludzki jest zwykle skorelowany z kapitałem społecznym, rozumianym jako sieć powiązań między jednostkami, ich wzajemne relacje i gotowość do współdziałania oraz obecność liderów zdolnych do mobilizacji ludzkiej aktywności. W związku z powyższym poproszono przedsiębiorców o ocenę postaw miejscowego społeczeństwa. Zidentyfikowane cechy to pracowitość i wytrwałość (średnia ocena 3,62), przedsiębiorczość (3,57), umiejętności organizacyjne (3,46), umiejętności współdziałania (3,46), identyfikowanie się z miejscem zamieszkania (3,33), dbałość o estetykę otoczenia (3,30) oraz pozytywny stosunek do inicjatyw podejmowanych przez lokalne władze (2,97) (rys. 3).

Generalnie oceny zidentyfikowanych czynników są niskie, co oznacza, że uczestniczący w badaniach przedsiębiorcy identyfikują cechy charakteryzujące lokalne społeczności, jednak oceniają je na względnie niskim poziomie. W zasadzie lokalnej społeczności brakuje cech charakteryzujących osoby przedsiębiorcze. Człowieka przedsiębiorczego cechuje dynamizm w działaniu, zdolność przewodzenia i współpracy z innymi ludźmi, odwaga w podejmowaniu ryzyka, pewność siebie, myślenie perspektywiczne oraz innowacyjność (Bucka, 2014). To właśnie dzięki kreatywności i innowacyjności

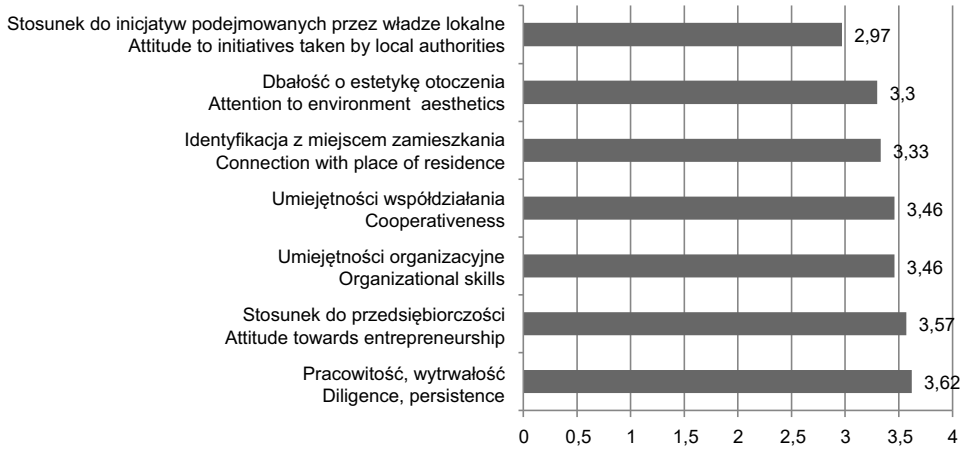

Rys. 3. Ocena postaw miejscowego społeczeństwa w opinii respondentów
Źródło: badania własne.
Fig. 3. Rating of local communities attitudes in respondents' opinion
Source: own research.

właścicieli powstają oraz rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa. W związku z powyższym można stwierdzić, że endogeniczny potencjał rozwoju przedsiębiorczości w objętym badaniami subregionie jest raczej ograniczony.

Aktywność społeczności lokalnych i ich liderów jest podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego gmin. Objęci badaniami przedstawiciele sektora MSP zostali poproszeni o ocenę możliwości rozwoju gminy, w której funkcjonują, w porównaniu do możliwości rozwoju innych gmin w regionie. Częściej niż co drugi respondent uznał, że na terenie własnej gminy istnieją ograniczone możliwości osiągnięcia godziwych warunków życia i wysokiej pozycji społecznej (odpowiednio 63,2% i 60,5%). Generalnie nie odnotowano opinii, która wskazywałaby, że gmina, na terenie której funkcjonuje przedsiębiorstwo, oferuje lepsze warunki niż średnio w regionie. Przedsiębiorcy zapytani, co należy ocenić pozytywnie w miejscowości, w której prowadzą działalność, najczęściej zwracali uwagę na lokalizację (36,8%), walory przyrody, ciszę, spokój (19,7%) oraz liczne miejsca rekreacji i spędzania wolnego czasu (17,1%). Z drugiej strony 63,2% respondentów nie dostrzega negatywnych aspektów związanych z prowadzoną na tym obszarze działalnością gospodarczą. Respondenci, którzy wskazali elementy negatywne, podkreślali brak lub złą promocję oraz niewielką aktywność gminy zarówno w zakresie prowadzonych inwestycji, jak i aktywności społeczno-kulturowej. W ich opinii, szczególnie poza sezonem turystycznym, na terenie gmin przygranicznych „nic się nie dzieje". Ta sytuacja z pewnością ma wpływ na emigrację (zwłaszcza ludzi młodych), ubożenie społeczeństwa i wzrost bezrobocia.

Warto podkreślić, że na obszarach wiejskich w Obwodzie Kaliningradzkim możliwości rozwoju przedsiębiorczości również są ograniczone. Batyk i Semenowa (2013) zwracają uwagę na przestrzenne zróżnicowanie stanu infrastruktury technicznej (drogi, infrastruktura wodno-kanalizacyjna, turystyczna) oraz jej niską jakość. Sytuacji nie poprawia również fakt, że rozwijająca się od lat 90. XX wieku współpraca polskich organizacji pozarządowych z partnerami rosyjskimi od 2008 r. drastycznie zmalała. Jest to efekt zmian politycznych w samej Rosji, cofnięcia się procesów demokratyzacyjnych, zwiększenia restrykcji i kontroli wobec ruchów obywatelskich oraz całego trzeciego sektora (Maszkiewicz, 2012). Ta sytuacja przekłada się oczywiście na warunki funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

PODSUMOWANIE

Niska konkurencyjność powiatów przygranicznych województwa warmińsko-mazurskiego, jako miejsca lokowania przedsięwzięć gospodarczych, wynika przede wszystkim z zachodzących tu procesów depopulacji, dużego bezrobocia i niskiego poziomu zamożności

mieszkańców. Szansą na rozbudowę potencjału gospodarczego jest m.in. podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej subregionu. Z przeprowadzonych badań wynika, że w opinii przedsiębiorców władze lokalne powinny przede wszystkim zająć się promocją i zachęcaniem do inwestowania. Potrzebne są również rozwiązania systemowe w zakresie wdrażania programów rozwoju przedsiębiorczości czy wsparcia instytucjonalnego procesu aktywizacji gospodarczej tych obszarów. Zdaniem przedsiębiorców endogeniczny potencjał rozwoju przedsiębiorczości jest ograniczony ze względu na brak cech przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej. Jednym ze sposobów zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przygranicznych województwa warmińsko-mazurskiego jest poszukiwanie elastycznych formuł współpracy ze stroną rosyjską, modyfikowanych w zależności od sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej.

LITERATURA

Batyk, I. M., Semenowa, L. W. (2013). Uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich w obwodzie kaliningradzkim federacji rosyjskiej. Infrast. Ekol. Obsz. Wiej., 3/IV, 119–128.

Brodzińska, K., Brodziński, Z. (2014). Bilans szans i zagrożeń związanych z demograficzną sytuacją obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim. W: M. Borawska, Z. Brodziński (red.), Problemy demograficzne i ich wpływ na rozwój obszarów wiejskich w woj. warmińsko-mazurskim (s. 119–144). Olsztyn: Wyd. CROW UWM w Olsztynie, Stowarzyszenie Doradców na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Brodziński, Z., Pawlewicz, A., Borawska, M. (2014). Dynamika rozwoju gospodarczego jednostek lokalnych na tle ich sytuacji demograficznej. W: M. Borawska, Z. Brodziński (red.), Problemy demograficzne i ich wpływ na rozwój obszarów wiejskich w woj. warmińsko-mazurskim (s. 85–100). Olsztyn: Wyd. CROW UWM w Olsztynie, Stowarzyszenie Doradców na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Bucka, M. (2014). Małe i średnie przedsiębiorstwa jako forma przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. J. Agribus. Rural Dev., 2(32), 35–44.

Gwiaździńska-Goraj, M., Jezierska-Thöle, A. (2013). Modele rozwoju sektora usługowego małych miast w polskiej strefie przygranicznej z Niemcami i Rosją (Obwód Kaliningradzki). Acta Univ. Lodz. Folia Geogr. Soc.-Oecon., 15, 39–60.

Dziemianowicz, W., Szlachta, J. (2012). Konkurencyjność Warmii i Mazur – diagnoza problemowa. Strategia Rozwoju 2025 (s. 107–108). Pobrano 16 czerwca 2015 z: www.strategia2025.warmia.mazury.pl

Kudłacz, T. (1999). Programowanie rozwoju regionalnego. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN.

Maszkiewicz, M. (2012). Obwód Kaliningradzki – szanse i zagrożenia dla stosunków polsko-rosyjskich. Pobrano 19 czerwca 2015 z: www.nowapolitologia.pl

Walenia, A. (2011). Czynniki warunkujące wykorzystanie endogenicznego potencjału rozwoju obszarów wiejskich Polski Wschodniej. Bibl. Region. – Regio. J., 11, 347–358. Pobrano z: http://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=671.

Wenerski, Ł., Kaźmierkiewicz, P. (2013). Krajobraz pogranicza. Perspektywy i doświadczenia Funkcjonowania małego ruchu granicznego z obwodem kaliningradzkim. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych. Pobrano 22 czerwca 2015 z: http://www.isp.org.pl/uploads/pdf/1552758268.pdf.

Zabielska, I., Zielińska-Szczepkowska, J. (2013). Przygraniczne sąsiedztwo (na przykładzie sąsiedztwa między województwem warmińsko-mazurskim i obwodem kaliningradzkim FR). Ekonomia, 2(23), 92–103.

SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY DETERMINANTS OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES ON BORDER AREAS IN WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODESHIP

Summary. The aim of the article was getting to know the factors, determining socio-economic activity of small and medium-sized businesses on border areas in Warmińsko-Mazurskie voivodeship. The study was conducted by telephone interviewing in 2015 amongst randomly selected group of 76 entrepreneurs. The gathered empirical data allowed to determine the areas which need taking action from local authorities to work for socio-economic development of border areas and improve the functionality conditions of the already existing companies. In entrepreneurs' opinion, an important element in small and medium-sized businesses development is advertisement of the area and introduction of investment incentives. The study shows that endogenous possibilities of entrepreneurship development are limited. The most frequently raised issues were connected with the functioning of companies in their remote location, and also progressing depopulation of the area and low purchasing power of the local community.

Key words: border areas, small and medium-sized businesses, economical activation development

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 22.01.2016